

PERMBLEDHJE JOTEKNIKE

I. HYRJE.

Kultivimi i ullirit dhe arti i nxjerrjes së vajit të ullirit, është një nga veprimtaritë bujqësore shumë të herëshme dhe nga më të rëndësishmet në vendin tonë. Sot trashëgohet një traditë e vyer olivikole dhe një pasuri e madhe llojesh, ekotipesh e popullatash autoktone nga të cilat janë tipizuar dhe rajonizuar kultivarë vendi me shumë vlera të cilët paraqesin interes edhe në ditët e sotme. Por duhet thënë se ullishtaria në vendin tonë ka patur zhvillime pozitive ashtu siç ka patur dhe dështime, në përputhje me politikat ekonomike që janë ndjekur në periudha të ndryshme kohore.

Ndryshimet social- ekonomike që ndodhën në vitet 1990, sollën ndryshim edhe në gjendjen e ullishtarisë së trashëguar, mbjelljen e ullinjve si dhe të ndërtimit të linjave teknologjike të përpunimit të ullirit dhe prodhimit të vajit.

Sipas vlerësimeve të studiuesve të ndryshëm sipërfaqet e mbjella me ullinj apo siç thirren ullishtat është rreth 40 mijë hektarë me rreth 6 milion bimë, prej të cilave rreth 10 % janë pemë shekullore. Aktualisht ullishta administrohet nga rreth 60 mijë ferma familjare. Në ullishtarinë ekzistuese dominon kultivari Kalinjot rreth 40 %, i kultivuar në bregdetin Jonian Vlorë, Sarandë dhe Mallakastër dhe Kokërrmadh Berati me 20 % të numrit të përgjithshëm të rrënjëve. Pjesa tjetër janë Kokërrmadh i Elbasanit 8%, Mixan 5%, Ulliri i Bardhë i Tiranës dhe Nisioti me 3%. Nga kultivarët e huaj Frantoio zë 8%.

Prodhimi mesatar i vajit të ullirit në çdo vit të njëpasnjëshëm është në nivlet 6-8 mijë ton. Paralelisht me vajin janë përpunuar për konsum në tryezë rreth 6 mijë ton ullinj. Ullishtet e reja me karakter ½ intensiv të krijuara këto 10-15 vitet e fundit kapin shifrën e 5-6 mijë hektarë. Industria e prodhimit të vajit të ullirit është transformuar totalisht. Në teritorin e vendit tonë janë instaluar 180 fabrika apo linja teknologjike të tipeve dhe kapaciteteve të ndryshme, duke formuar një kapacitet mbi 85000 kg/orë. Por, investimet në fushën e marketingut të produktit janë ende të vogla dhe vlerësohen se sapo kanë filluar.

Përfitimi maksimal prej një ullishteje merret kur vlerësohen dhe punohet për zbatimin e tre faktorëve të rëndësishëm, që janë **Varieteti – Dendësi e mbjelljes – Sistemi i mirëmbajtjes.**

Varieteti. Në zgjedhjen apo vlerësimin e një varieteti, duhet të përcaktohet së pari qëllimi për të cilin do destinohen frutat pas vjeljes: për tryezë (jeshile apo të zeza) ose për prodhim vaji. Vendi ynë mund të rajonizohet në dy zona klimaterike: zona jonike dhe zona adriatike. Për çdo njerën prej këtyre zonave duhet të aplikohet një listë varitetesh të cilët mund të jenë më rentabël se të tjerët.

Dendësia e mbjelljes. Nga studimet të ndryshme rezulton se rreth 80% e ullishteve kanë më pak se 100 bimë për hektarë dhe, vëllimi i kurorës që arrijnë bimët për çdo hektarë është gati i pandryshueshëm dhe i pavarur nga dendësia e mbjelljes. Prodhimi është i lidhur ngushtë me sipërfaqen e jashtme të kurorës (sipërfaqe frutifikimi). Me shtimin e dendësisë së mbjelljes për një vëllim të caktuar vëllimi për çdo bimë zvogëlohet, por rritet shumë sipërfaqja e frutifikimit për njësinë e sipërfaqes. Në këtë kontekst një shtim i arsyeshëm i numrit të bimëve për hektar,

bën shfrytëzimin në maksimum të terrenit në një periudhë të shkurtër kohe gjë që arrihet vonë në mbjelljet me pak bimë.

Në ullishtet me më shumë se 400 bimë për hektarë është një konkurrencë serioze për dritë, ujë dhe lëndë minerale dhe të gjitha këto shoqërohen me ulje të prodhimit.

Sistemi i mirëmbajtjes. Kultivimi i ullirit duhet të bëhet mbi një trung dhe këtë formim duhet t'a realizojë fidanishtja përpara se ulliri të mbillet në vendin e përhershëm. Në vitet e para duhet të kemi një formë të lirë, globoze ose monokon, pa krasitje të rënda, pasi futja në prodhim dhe të ardhurat varen nga ky fakt. Në kohën kur ulliri ka arritur kohën për krasitje prodhuese duhet të ripërtërihen degëzat prodhuese në mënyrë periodike, si dhe reduktimi i degëve të treta me qëllim që të ruhet një volum konstant kurore dhe të pengohet konkurenca për ujë dhe dritë të cilat shpien në dëmtime të konstantes së prodhimit, prishjeve të cilësisë së frutave dhe ulje të rendimentit.

Zhvillimi i Ullishtarisë dhe Industrisë së përpunimit të vajit i dedikohet vlerave të larta ushqyese të ullirit dhe vajit të prodhuar prej tij, po ashtu edhe interesit ekonomik dhe tregtar në tregun vendas dhe atë të huaj.

Vaji i ullirit, është një nga vajrat më të preferuar nga konsumatori mbarë botëror, për shkak të cilësive dhe vlerave të larta ushqyese të tij dhe dobive të mëdha në shëndet. Kjo i dedikohet përbërjes së tij kimike dhe cilësisë organoleptike. Përmbajtja e lartë e acideve yndyrore të pangopura me një lidhje dyfishe dhe prania e përbërësve të tjerë të tillë si fenole, tokoferole, klorofil dhe feofitin, sterole, komponimet aromatike etj, luajnë një rol të rëndësishëm në shëndet. Vaji i ullirit përbëhet kryesisht nga trigliceride në 95 – 98 % dhe përmban sasi të vogla të një sërë komponimesh si acide yndyrore të lirë (AYL), glicerinë, fosfatide, pigmente, komponime aromatike, polifenole dhe sterole. Këta përbërës që ndodhen në sasi shumë të vogël i japin vajit të ullirit shije dhe aromë unike dhe kontribuojnë shumë në vlerat ushqyese të tij. Në vajin e rafinuar këto komponime largohen.

Vaji i ullirit është i vetmi vaj, për të cilin janë përcaktuar rregullore strikte nga Këshilli Ndërkombëtar i Vajit të Ullirit (COOI) dhe Bashkimi Europian (BE) në lidhje me kriteret e cilësisë, pastërtisë dhe metodat e analizimit të tyre. Këto rregullore dhe standarte janë përafuar në legjislacionin e vendit tonë, përkatësisht me Ligjin Nr. 87/2013 *“Për kategorizimin e prodhimit, emërtimin dhe tregtimin e vajit të ullirit dhe vajit të bërsisë së ullirit”*, V.K.M-së Nr.555, datë 27.06.2013, për miratimin e rregullores *“Për karakteristikat e cilësisë dhe kriteret e natyrshmërisë të vajit të ullirit dhe vajit të bërsive të ullirit”* etj.

Subjekti RITCH DOÇI është regjistruar pranë QKB me numër NIPT-ti M32804205A.

Vendi i ushtrimit të aktivitetit është në: ELBASAN, Papër, Rruga Elbasan-Papër.

Objekti i veprimtarisë së subjektit është: *“Përpunim vaj ulliri, grumbullim ulliri, Import-Eksport”*.

Administratori i këtij subjekti është Z. Ritch Doçi.

Në bazë të ligjit Nr. 52/2020 Për disa ndryshime në Ligjin Nr.10448 datë 14.07.2011 “Për lejet e mjedisit” të ndryshuara, subjekti duhet ti nënshtrohet procedurave për pajisje me leje mjedisi të tipit B, përkatësisht me **ID 7.7 Prodhimi i ushqimeve dhe pijeve dhe veprimtaritë e lidhura me to.**

Zhvillimi i këtij aktiviteti merr në konsideratë, identifikimin e ndikimeve të mundshme në mjedisin e punës dhe në afërsi të tij si dhe masat e nevojshme teknike dhe organizative që duhen ndërmarrë, për të siguruar që kjo veprimtari të kryhet pa dëmtuar shëndetin e punonjësve si dhe, pa i sjellë dëme mjedisit të zonës si:

- Pa krijuar rreziqe për ujin, ajrin, tokën, florën dhe faunën.
- Pa shkaktuar pengesa nga zhurmat.
- Pa dëmtuar peisazhin.

Zhvillimi i qëndrueshmë i kësaj veprimtarie, vlerësuar nga pikëpamja e ruajtjes dhe e mbrojtjes së mjedisit, është rezultat i disa faktorëve, të cilët janë vlerësuar dhe mbajtur në konsideratë edhe për hartimin e këtij dokumenti.

Të tillë faktorë janë:

- Njohja dhe vlerësimi i dokumentacionit teknik që zotëron ky subjekt.
- Njohja e gjëndjes reale e zhvillimit të kësaj veprimtarie nga pikëpamja e ndikimit në mjedis.
- Analiza e faktorët pozitivë dhe negativë, që influencojnë në treguesit mjedisorë.
- Përcaktimi i masave teknike dhe organizative që duhen ndërmarrë për zbutjen dhe/ose eliminimin e ndikimeve negative në mjedis.

II. PËRSHKRIMI I KUADRIT LIGJOR.

- Ligjin Nr 10431, datë 09.06. 2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" (I ndryshuar).
- Ligjin Nr 10440, datë 07.07.2011 "Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis"(I ndryshuar).
- Ligjin Nr. 10448 dt.14.07.2011 “Për Lejet e Mjedisit”(I ndryshuar).
- Ligjin Nr. 9863, datë 28.01.2008 “Për ushqimin”(I ndryshuar).
- Ligjin Nr.10 266, datë 15.04.2010 Për disa ndryshime dhe shtesa në Ligjin Nr. 8897, datë 16.05.2002 "Për mbrojtjen e ajrit nga ndotja".
- Ligjin Nr. 10463, datë 22.09.2011 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve".
- Ligjin Nr. 9774 datë 12.07.2007 “Për Vlerësimin dhe Administrimin e Zhurmës në Mjedis”.
- Ligjin Nr. 81/2017, “Për Zonat e Mbrojtura”;
- Ligjin Nr. 138/2013 “Për burimet e energjisë së rinovueshme”.
- Ligjin 10.237 date 18.02.2010 “Për sigurinë dhe shëndetin nëpunë”.
- Ligjin Nr .9199, date 26.2.2004 Për Prodhimin, Përpunimin, Çertifikimin dhe Tregtimin e Produkteve "Bio".
- Ligjin Nr.9587, datë 20.07.2006, "Për mbrojtjen e biodiversitetit".

- Ligjin Nr. 87/2013 “Për kategorizimin e prodhimit, emërtimin dhe tregtimin e vajit të ullirit dhe vajit të bërsisë së ullirit”,
- VKM, Nr. 555, datë 27.06.2013, për miratimin e rregullores “Për karakteristikat e cilësisë dhe kriteret e natyrshmërisë të vajit të ullirit dhe vajit të bërsive të ullirit”
- Draft–rregullore “Për ngritjen dhe funksionimin e Panel Testit për vlerësimin organoleptik të vajit të ullirit”.
- V.K.M. Nr. 418, datë 25.06.2014 “Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim”.
- V.K.M. Nr. 229 datë 23.04.2014 “Për miratimin e rregullave për transfekimin e mbetjeve jo të rrezikëshme dhe informacionin që duhet të përfshihet në dokumentin e transferimit.”
- V.K.M. Nr. 177, datë 31.03.2005 “Për normat e lejuara të shkarkimeve të lengëta dhe kriteret e zonimit të mjediseve ujore pritëse”.
- V.K.M. Nr. 841, datë 03.12.2014 Për miratimin e rregullores “Për mbrojtjen e punëmarrësve nga risqet lidhur me dridhjen mekanike në vendin e punës”.
- V.K.M. Nr. 842, datë 3.12.2014 Për miratimin e rregullores “Për mbrojtjen e sigurisë dhe shëndetit të punëmarrësve nga risqet e lidhura me zhurmën në vendin e punës”
- V.K.M. Nr. 313, datë 09.05.2012 "Për rregulloren e mbrojtjes së publikut nga shkarkimet në mjedis".
- V.K.M. Nr. 123, datë 17.2.2011 "Për menaxhimin e zhurmave".
- V.K.M. Nr. 177, datë 31.3.2005 "Për normat e lejuara të shkarkimeve të lengeta dhe kriteret e zonimit të mjediseve ujore pritëse".
- V.K.M.Nr.435, datë 12.9.2002 “Për miratimin e normave të shkarkimeve në ajër në Republikën e Shqipërisë.
- V.K.M Nr. 402 datë 30.06.2021 “Për miratimin e katalogut shqiptar të mbetjeve”.

III. INSTALIMI DHE AKTIVITETET E TIJ.

Investitori Ritch Doçi, ka rikonstruktuar dhe përshtatur një objekt me një kat mbi tokë, në të cilin janë instaluar pajisjet teknologjike të përpunimit të ullirit për prodhimin e vajit të ullirit. Kjo ndërtesë gjendet në fshatin Papër të Njësisë Administrative Papër, Bashkia Elbasan.

Linja teknologjike e instaluar dhe funksionale në këtë subjekt, bën të mundur realizimin e proceseve të suksesshme të prodhimeve të caktuara me cilësi të vlersueshme dhe konkurente në tregun e këtyre artikujve. Makineritë dhe pajisjet e instaluar janë bashkëkohore të importuara nga Italia. Këto makineri dhe pajisje bashkëkohore vlerësohen miqësore me mjediset e vendeve të punës dhe më gjërë.

Objekti ku zhvillohet kjo veprimtari është organizuar në disa ambiente pune, të lidhur dhe në funksion të njëri - tjetrit. Ambientet e punës janë :

- Magazina e lëndës së parë;
- Linja e teknologjike e prodhimit të vajit;
- Magazina e depozitimit të prodhimit, në të cilën gjenden edhe pajisjet për mbushjen e vajit në enët prej plastike apo qelqi;
- Magazina e bërsive dhe kaldaja për ngrohjen e ujit;
- Ambientet hidro-sanitare;
- Ambientet e punës së personelit të shoqatës.

Cilësia e vajit të ullirit varet 60-70% nga cilësia e ullirit nga i cili ai prodhohet. Në cilësinë e ullirit ndikojnë faktorë të ndryshëm të cilët i përshkruajmë në vijim:

- a. Krasitja dhe standartizimi i kurorave;
- b. Mbajtja e një madhësie kurore të përshtatshme sipas kushteve, me ose pa ujitje në 7000 m³/ha nga 10-12 m³/ha;
- c. Menaxhimi i tokës me kritere për mbrojtjen nga erozioni dhe ruajtjen e pjellorisë duke përdorur teknika të mbulesës bimore, të punimeve të cekëta, të reduktuara ose teknika mospunimi;
- d. Rregullimi i të ushqyerit duke përdorur masivisht plehërimin gjethor dhe plehërimet e tjera me doza 5-6 kv/ha;
- e. Mbrojtja nga sëmundje e dëmtues, në veçanti nga miza e ullirit dhe syri i palloit nëpërmjet trajtimit me insekticide. Ullinj të e prekur nga sëmundje apo dëmtues prodhojnë vaj me cilësi të dobët, i cili duhet të nënshtrohet procesit të rafinimit që të jetë i konsumueshëm;
- f. Vjelja në kohë dhe dorëzimi në përpunim brenda ditës. Tashmë është përcaktuar faza e larosjes së frutit si periudha më optimale për vjelje, sepse në këtë fazë arrihet:
  - Maksimumi i përmbajtjes në vaj.
  - Niveli më i ulët i aciditetit të lirë në vajin e ekstraktuar.
  - Maksimumi i përmbajtjes së polifenoleve dhe tokoferoleve (antioksidues).
  - Prania e lartë e substancave që japin aromën. Koha optimale e vjeljes është sapo ka filluar larosja e ullirit.
- g. Përdorimi i mekanizmave të vogla për punime, trajtime antiparazitare dhe vjelje për uljen e kostos duke përdorur mjete në grup.

- h. Optimizimi i mjedisit. Uji është faktori kryesor kufizues i prodhimit të ullirit, çdo rritje e sasisë së ujit të disponueshëm për kultivim përkthehet në rritje të dukshme të prodhimit. Për këtë arsye është e rëndësishme përdorimi i sistemeve të kultivimit që rritin disponibilitetin e ujit për ullirin dhe sasinë e rrezatimit diellor të kapur nga kurora.
- j. Mënyra e vjeljes dhe ruajtja e ullinjve: Teknikat tradicionale manuale të vjeljes shmangin dëmtimin e frutit në krahasim me teknikat mekanike. Ruajtja e ullinjve në sasi jo shumë të mëdha, në arka të hapura shmang mundësinë e mbinxehjes së ullinjve që shkakton oksidimin dhe fermentimin. Ruajtja dhe transportimi i ullinjve në thasë të mbyllur dëmton shumë cilësinë e tyre.

i. Prodhimi i vajit të ullirit

Prodhimi i vajit të ullirit në vendin tonë, llogaritet në rreth 7000 ton/vit, rreth 3.5 litra/banorë. Sot rezultojnë rreth 180 përpunues të ullirit, të shpërndarë kryesisht në Vlorë, Fier, Berat, Elbasan, Tiranë, Durrës, Krujë dhe Lezhë.

Vaji i ullirit është depo natyrale e shumë ushqyesve të shëndetshëm si vitamina A, E, D dhe K. Ushqyes të tjerë që gjenden në vajin e ullirit janë:

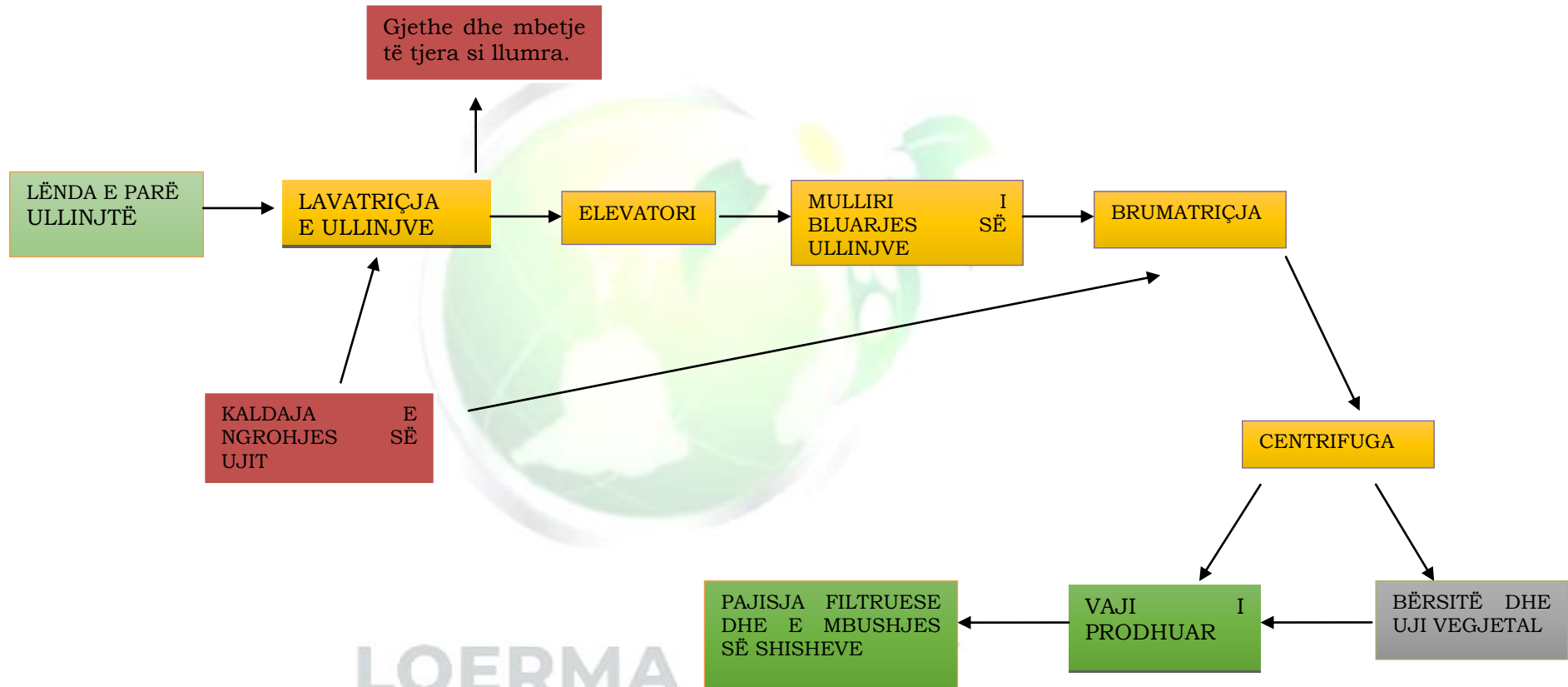
- Klorofila e pasur me magnez e cila ndihmon në formimin e qelizave të kuqe të gjakut, të shëndetshme.
- Skualene, nga të cilat derivojnë fitosterolet, që ndihmojnë në uljen e aciditetit.
- Fitosterolet (në formën e beta-sitosterolit) ndikojnë në parandalimin e absorbimit të kolesterolit.
- Ushqyesit kafeik dhe gallik stimulojnë rrjedhjen e lëngut biliar që ndihmon ushqimet alkaline të dalin nga stomaku, duke ulur stresin në pankreas.
- Komponentet fenolike mbrojnë nga fermentimi i yndyrave dhe kolesterolit dhe ndihmojnë prodhimin më të lartë të enzimave tretëse, të yndyrave në pankreas.

Studimet e shumta shkencore tregojnë se vaji i ullirit ka efekte pozitive në çdo aspekt të funksionimit të trupit, zhvillimit dhe mirëmbajtjes së tij, përfshirë zhvillimin e trurit, strukturës së kockave, tretjes, procesin e plakjes, gjendjen e lëkurës dhe flokëve dhe metabolizmin. Këto efekte pozitive në shëndet ndryshojnë sipas gradëve të vajit të ullirit, dhe në vajin e ullirit të rafinuar, i cili i nënshtrohet temperaturave të larta gjatë përpunimit, shkatërrohen ose ndryshojnë antioksidantët, si dhe largohen vitaminat. Për të patur një shëndet të mirë duhet të konsumohet vetëm vaj ulliri ekstra i virgjër.

ii. Proçeset e ekstraktimit të vajit të ullirit

Linjat teknologjike të instaluar në vendin tonë zakonisht përdorin dy proçese bazë për ekstraktimin e vajit të ullirit, proçesi i centrifugimit 2-fazor dhe atë 3-fazor. Këto proçese ndryshojnë në mënyrë të konsiderueshme nga sasia dhe përbërja e fraksioneve të ndryshme të nënprodukteve. Por, akoma përdoret dhe i ashtuquajtur "proçesi tradicional", i ekstraktimit të vajit të ullirit nëpërmjet presimit.

SKEMA TEKNOLOGJIKE E THJESHTUAR E LINJËS SË PRODHIMIT TË VAJIT.

LOERMA
Laborator i Akredituar
Gjithmone pranë jush!

Në vijim po përshkruajmë operacionet përbërëse të procesit teknologjik që zhvillohet në subjektin tonë.

Duhet të sqarojmë se kemi të bëjmë me një subjekt i cili funksionon kryesisht me përpunimin e ullinjve që sjellin për përpunim fermerët e zonës. Pas përpunimit të sasisë së ullirit fermeri merr vajin e prodhuar, si dhe bërsitë të cilat ato i përdorin si pleh organik etj. Duhet të tregojmë se në një sipërfaqe prej 1 hektarë, mund të shpërndahen 50 – 80 m³ bërsi. Shpërndarja e tyre duhet të bëhet jo më vonë se 30 ditë nga përfundimi i tyre. Një pjesë e këtyre bërsive rreth 25 %, mbahet për t'u përdorur si lëndë djegëse në kaldajën e instaluar.

➤ Proçesi i peshimit dhe larjes së ullinjve.

Ullinjët vijnë zakonisht në këtë objekt të futur në arka plastike por, edhe në thasë plastike të cilët, depozitohen në magazinën e tyre. Pas arritjes në subjektin e përpunimit, ullinjët i nënshtrohen procesit të peshimit dhe larjes. Në shumicën e rasteve ullinjët janë të përzier me gjethë dhe substanca të tjera të huaja si gjethë, bishta e degëza, pluhur dhe materiale të tjera të ngurta. Prandaj ato i nënshtrohen një sërë procesesh të cilët kryejnë largimin e të gjitha lëndëve të huaja. Këto veprime kryhen nga makineri të cilat punojnë të lidhura dhe ndërvarura nga njëra tjetra në mënyrë të automatizuar. Gjethet, bishtat etj largohen me ventilim në rryma ajri. Punëtori merr me rradhë çdo arkë dhe e hedh në mbajtësen metalike të linjës së prodhimit. Me anë të shtratit të pjerrët metalik, kokrrat e ullirit kalojnë në pajisjen larëse të tyre (lavatriçe) ku nën efektin e rrymës së ujit të ngrohtë dhe me një presion të caktuar ato i nënshtrohen procesit të larjes, gjatë të cilit largohen papastëritë së bashku me gjethet që ato mbartin. Lavatriça ka një depozitë për mbajtjen e ujit si dhe një pompë e cila dërgon sasinë dhe presionin e duhur të ujit të nevojshëm për larje. Kjo sasi uji është gjithnjë në qarkullim duke u shtuar herë pas here, në vartësi të kërkesave të procesit.

➤ Proçesi i bluarjes.

Ullinjët e larë copëtohen e bluhën në pajisjen bluarëse pa ushtruar forcë të madhe mekanike dhe, pa shkaktuar emulsione dhe kontaminim nga metali. Gjatë zhvillimit të këtij procesi qelizat e tulit çahen në mënyrë që të ekstrahohet vaji dhe më tej të formohen pika më të mëdha të cilat ndahen nga fazat e tjera.

➤ Proçesi i homogjenizimit.

Pas bluarjes së ullinjve, pasta e përfunduar duhet të përzieret në mënyrë të vazhdueshme në pajisjen e përzierjes dhe të homogjenizimit. Pajisja homogjenizuese është e pajisur dhe me një sistem qarkullitë uji të nxehtë. Kjo pajisje është e ndërtuar prej çeliku inoksitabël për të shmangur kontaminimin e mundshëm nga metali. Niveli i temperaturës në të cilat zhvillohet normalisht ky proces janë rreth 30–35°C. Qëllimi i zhvillimit të këtij procesi është rritja e madhësisë së pikave të vajit, për të lehtësuar më tej ndarjen dhe për të ndaluar emulsionin vaj/ujë. Proçesi i homogjenizimit zgjat zakonisht zgjat disa minuta deri maksimalisht në një orë. Rritja e kohës së homogjenizimit, ndikon negativisht në cilësinë e vajit, pasi sjell uljen e përmbajtjes së komponimeve fenolike.

➤ Proçesi i presimit/centrifugimit.

Sasia e madhe e mbetjeve të ujit që dalin gjatë zhvillimit të procesit tre-fazor të përpunimit të vajit të ullirit është një problem mjedisor serioz për industrinë e prodhimit të vajit të ullirit. Kjo është një nga arsyet kryesore që disa prej prodhuesve të pajisjeve të linjave të vajit të ullirit prodhuan një model të ri të dekantoreve. Këto pajisje ndajnë vajin nga pasta e ullinjve pa shtuar ujë të ngrohë. Kjo do të thotë që nuk prodhojnë mbetje të mëdha ujore nga procesi me përjashtim të ujit vegjetal nga ullinjët.

Ekstraktimi i vajit me anë të sistemit dy-fazor të centrifugimit dhe përftimi veças i vajit dhe bërsisë nga uji i vegjetacionit kryhet nga zhvillimi i procesit të centrifugimit të pastës dhe të fazës së lëngët.

- Centrifugimi i pastës.

Gjatë zhvillimit të këtij procesi fazat vajore ndahen nga ullinjët (bërsi+ujë vegjetal) nga forca centrifugale, duke shfrytëzuar diferencën midis peshës specifike të vajit dhe fazës (bërsi+ujë vegjetal) në centrifuga horizontale apo dekantera. Në këtë rast nuk është e nevojshme shtimi i ujit të ngrohtë, për të pasur një ndarje më të mirë të vajit. Meqënëse faza vajore që del nga dekanteri mund të përmbajë grimca të ngurta, ajo kalohet në një sitë vibrimi për ndarjen e tyre.

- Centrifugimi i lëngut

Faza vajore i nënshtrohet centrifugimit në një centrifugë me pjata. Nëpërmjet shtimit të një sasive të caktuar uji, vajrat pastrohen dhe u hiqet lagështia. Ky ujë është e vetmja mbetje e lëngët që del nga procesi i ekstraktimit.

Proçesi i ekstraktimit dy – fazor nuk prodhon mbetje të mëdha uji, vetëm një sasi të vogël të ujit larës të vajit në centrifugë. Cilësia e vajit të prodhuar në këtë proces është më e mirë se ajo e vajit të ekstraktuar nëpërmjet procesit tre – fazor, sepse përmban një koncentrim më të madh të polifenoleve dhe o-difenoleve. Kjo do të thotë se ky vaj është më i qëndrueshëm gjatë ruajtjes.

- Proçesi i ruajtjes dhe ambalazhimit të vajit të ullirit.

Tanket e ruajtjes së vajit janë prej materiali të papërshkrueshëm nga uji, inert ndaj vajit dhe të mos kontaminonjë ose oksidojnë vajin (metal). Tanket ruajnë vajin nga drita dhe ajri prania e të cilëve mund të sjellë ndryshime në cilësinë e tij dhe në temperaturë konstante (15-18°C), për të shmangur ndryshimet në vaj. Temperaturat e ulëta provokojnë ngrirjen e vajit, ndërsa temperaturat e larta sjellin oksidimin e tij.

Tek ne përdoren depozita prej çeliku të pandryshkur të kapaciteteve të ndryshme që variojnë në disa ton. Ato janë vendosur në një ambient/magazinë të mbuluara.

- Sistemi i qarkullimit dhe i ngrohjes së ujit.

Është instaluar një kaldajë me vëllim 3 m³ shërben për ngrohjen e ujit që përdoret në procesin e larjes së kokrrave të ullirit, para futjes së tyre në procesin e përpunimit. Një pjesë e këtij uji të ngrohtë përdoret për larjen e pajisjeve të ndryshme, larjen e enëve të ambalazhimit të vajit të prodhuar, larjen e arkave plastike ku ishin vendosur ullinjët si dhe të arkave plastike që përdoren për marrjen e bërsive nga centrifuga. Ky uji i ngrohtë punon në një sistem qarkullimi gjysëm të mbyllur, që nënkupton se ai ka mundësi të shtohet sa herë që shkarkojmë uji prej tij, duke ruajtur

gjithnjë një sasi prej 3 m³. Ujërat teknologjikë që dalin gjatë larjes së ullinjve, të pajsieve apo enëve mbajtëse të lëndëve të ndryshme, nëpërmjet rrjetit të tubacioneve shkarkojnë në një vaskë dekantuese dhe prej saj në rrjetin e kanalizimeve të zonës dhe në përroin e zonës aty pranë.

IV. Lëndët e para dhe ato ndihmëse, substancat e tjera dhe energjia e përdorur ose e gjeneruar nga instalimi.

4.1. Lëndët e para.

Prodhimet e këtij subjekti bëhen duke përdorur lëndë të parë ullirin. **Ulliri** (*Olea europaea*) është bimë subtropike nga familja "Oleaceae". Ulliri ka qenë pjesë e civilizimit mesdhetar që mijëra vjet më parë. Ulliri dhe vaji i ullirit janë përdorur për ushqim, gatim, mjeksi, sapun dhe ndriçim. Sot shumica e ullinjve të botës kultivohen në rajonin e Mesdheut.

Trungu i tij ka një formë jo të rregullt me gunga dhe me degëzime, gjethe ovale me ngjyrë të gjelbërt të errët në anën e sipërme ndërsa në anën e poshtme të bardhë në të argjendtë. Në periudhën e lulëzimit zhvillon lule të vogla të bardha në tufa, ndërsa fryti varësisht nga lloji është në formë vezake i zgjatur pak me ngjyrë jeshile të errët deri në të zezë. Fryti është i pasur me vaj i cili përdoret si ushqim dhe ka veti shëruese.

4.2. Energjitë që përdoren.

Objekti ku ndodhet fabrika e vajit është i lidhur me rrjetin inxhinjrik dhe atë rrugor, të zonës ku ai gjendet. Pjesë të rëndësishme të rrjetit inxhinjrik janë, ai i :

- ✓ Furnizimit me energji elektrike.
- ✓ Furnizimit me ujë të pijshëm;
- ✓ Shkarkimi i ujrave "të ndotur";

- ✓ Sistem i mbrojtjes nga zjarri;

a. Furnizimi me energji elektrike.

Për furnizimin normal me energji elektrike të kësaj veprimtarije, është shfrytëzuar rrjeti elektrik përkatës i zonës së banuar. Projektet elektrike të hartuara dëshmojnë se instalimet elektrike përmbushin standartet përkatëse për furnizim të pavarur të makinerive/pajisjeve të instaluar dhe po kështu edhe sistemet e ndriçimit të ambjenteve të brendshme dhe atyre të jashtëme.

Lidhja me rrjetin furnizues të energjisë elektrike është që në fazën e ndërtimit të objektit, mbështetur në një kontratë ndërmjet subjektit investues me operatorin rajonal të shpërndarjes së energjisë elektrike. Fuqia elektrike e instaluar është rreth 80 kWh.

b. Furnizimi me ujë.

Subjekti furnizohet me ujë të pijshëm, nga rrjeti ujësjellës i zonës. Në hapsirën e brendshme të vendeve të punës, është ndërtuar një rrjet i shpërndarjes së ujit të pijshëm, i cili shkon në dy ambjentet hidro-sanitare si dhe në të gjitha pajisjet teknologjike që përdorin ujë.

Rrjeti zonal i furnizimit me ujë nuk garanton furnizim të pandërprerë gjatë 24 orëve dhe për të shmangur këtë anomali, është instaluar një depozitë ujë me vëllim 5000 litra, dhe tre të tjera me vëllim nga 1000 litra secila. Kjo sasi uji është mëse e mjaftueshme për të plotësuar nevojat e linjës teknologjike gjatë periudhës disa orëshe të ndërprerjes së furnizimit me ujë, nga rrjeti përkatës.

Konsumi mesatar mujor i ujit rezulton në rreth 15 m³.

c. Shkarkimi i ujërave “të ndotur”.

Të gjitha llojet e ujërave të ndotur të këtij subjekti shkarkohen në rrjetin e kanalizimeve të ujërave të ndotura të këtij subjekti dhe kalojnë në dy vaska dekantimi. Ujërat e kapërderdhur nga vaska e dytë shkarkojnë në Përroin e Paprit që kalon në lindje të këtij objekti rreth 250 m larg, kufirit të tij të pronës.

Ujërat e zeza shkarkojnë në një gropë septike.

d. Sistem i mbrojtjes nga zjarri.

Investitori e ka vlerësuar rrezikun e rënies së zjarrit, dhe ka vendosur në pika të ndryshme të ambjenteve të tij të punës, fikse zjarri me shkumë dhe pluhur. Është e këshillueshme që, këto fikse duhet të kontrollohen nga specialistët përkatës të MNZ, për të vlerësuar gjendjen e tyre teknike.

V. BURIMET E SHKARKIMEVE NGA INSTALIMI.

Zhvillimi disa vjeçar i aktivitetit të punishtes së ullirit, ka bërë të mundur identifikimin e disa ndikimeve negative në zonën e zhvillimit të punimeve si dhe në afërsi të saj.

5.1. Shkarkime në ajër.

Në ajër identifikohen shkarkime të gazeve dhe pluhurit, nga oxhaku i kaldajës. Si rezultat i djegies së bërsive të ullirit, që shërben si lëndë djegëse për këtë kaldajë, në oxhakun e saj identifikohen shkarkimetë gazeve të tillë si monoksid karboni (CO), dioksid karboni (CO₂), dioksid squfuri (SO₂), okside të azotit (NO_x) etj.

Shkarkime të gazeve të tillë do të ketë edhe gjatë punës/qarkullimit të automjeteve të transportit, që lëvizin në teritorin e këtij subjekti.

Vlerësohet se këto shkarkime gazesh dhe pluhuri, janë të pranishme vetëm gjatë kohës që punon kaldaja, për disa orë në ditë.

5.2. Shkarkime në tokë.

Në një pjesë të sipërfaqes së truallit në anën lindore të objektit, vendosen/magazinohe në bërsitë e dala gjatë përgatitjes së vajit të ullirit. Bërsitë vendosen mbi një dysheme të shruar tërësisht me beton dhe të pajisur me kanale të hapur, ndërtuar po me beton. Këto kanale mbledhin ujërat që kullojnë nga bërsitë. Ato janë të mbuluar me rrjeta teli. Bërsitë e dala nga kjo linjë teknologjike, vlerësohen si mbetje të ngurta teknologjike të cilat vendosen përkohësisht në këtë venddepozitim.

Nga zhvillimi i kësaj veprimtarije krijohen edhe mbetje të ngurta urbane, në përbërje të të cilave janë ambalazhet e ndryshme prej letre/kartoni, plastike etj.

5.3. Shkarkime të ujrave të ndotur.

Ujëra të ndotur teknologjikë.

Uji është pjesëmarrës në procesin teknologjik të prodhimit të vajit të ullirit. Ai përdoret për larjen e kokrrave të ullirit para futjes së tyre për përpunim si dhe gjatë procesit të maturimit dhe homogjenizimit të ullirit të shtypur/coptuar.

Në përfundim të këtyre proceseve sasi të respektive të ujit shkarkohen nga pajisjet teknologjike përkatëse dhe shkojnë në vaskat e dekantimit.

Në venddepozitimin e bërsive, kullojnë ujëra të ndotur kryesisht me vaj dhe pluhur të cilët nëpërmjet rrjetit të kanalizimeve shkojnë në vaskat e dekantimit.

Ujëra të ndotur.

Në këtë kategori ujërash përfshihen ujërat sipërfaqësorë që dalin gjatë larjes së ambjenteve të punës si dhe ujërat e reshjeve të shirave. Edhe këto ujëra nëpërmjet rrjeteve përkatëse të kanalizimeve shkojnë në vaskat e dekantimit.

Ujërat e zeza.

Ujërat e zeza shkarkojnë në një gropë septike.

5.4. Shkarkime të zhurmave.

Zhurmat dhe vibrimet do të jenë të pranishme në zonën ku është instaluar linja teknologjike e prodhimit të vajit të ullirit. Po kështu, zhurmat do të jenë të pranishme edhe gjatë lëvizjes dhe ngarkim/shkarkimit të automjeteve të transportit.

VI. KUSHTET NË VENDNDODHJEN E INSTALIMIT DHE, RASTET E NJOHURA HISTORIKE TË NDOTJES.

Subjekti RITCH DOÇI me NIPT M32804205A, ushtron veprimtarinë e prodhimit të vajit të ullirit në Papër, Elbasan.

Teritori i administruar nga Njësia Administrative Papër, shtrihet në zonën qendrore të Shqipërisë së mesme, në të dy krahët e lumit Shkumbin, në perëndim të qytetit të Elbasanit, në km 14 të superstradës Elbasan – Rrogozhinë dhe 6 km larg nga qyteti i Cërrikut. Ky teritor ka një sipërfaqe totale prej rreth 80km² dhe, ka një relief fushor–kodrinor me kodra të buta që arrijnë në lartësi 100-350m mbi nivelin e detit. Sipërfaqja e tokës të punueshme është afro 2400 ha me një lartësi mbi nivelin e detit 80m. Në këtë teritor gjenden burime natyrore të mjaftueshme si pyje 3696 ha, kullotë 180 ha etj.

Fusha e Vidhasit, buzë lumit Shkumbin ka pellgun më të madh ujëmbajtës në Shqipëri, Basenin e Shkumbinit.

Ka një klimë mesdhetare, ku sasia e reshjeve vjetore varion nga 1200-1800mm shi, kryesisht në vjeshtë dhe në dimër. Temperatura mesatare është 17–20 gradë celcius, e ulta deri në –10 gradë celcius dhe më e larta deri në +40 gradë celcius.

Në këtë njësi administrative jetojnë rreth 9000 banorë, me dendësi popullore 113 banorë/km². Shumica e familjeve kanë në zotërim një sipërfaqe të caktuar toke, dhe janë vetëpunësuar në fermat e tyre. Kohët e fundit struktura e mbjelljeve ka pësuar ndryshim, është ulur ndjeshëm sipërfaqja e mbjellë me drithëra buke dhe është shtuar sipërfaqja me pemtari, vreshtë dhe ullishte. Sot komuna ka 170000 rrënjë ullinj në prodhim, është 10 fishuar sipërfaqja me pemë dhe vreshta. Gjithashtu është shtuar sipërfaqja me perime.

Shtrirja përgjatë aksit rrugor Elbasan – Durrës, kohët e fundit i ka dhënë një zhvillim të madh biznesit të vogël, i cili po rrit numrin e të punësuarve.

Ndërtesa është në krahun e majtë të Rrugës automobilistike kombëtare Elbasan - Durrës, rreth 500 metra, larg degëzimit të saj me rrugën që shkon në Cërrik. Traulli ka vite që nuk është shrytëzuar për prodhime bujqësore dhe mund të konsiderohet tokë djerrë e braktisur për shkak se ka vite që në zhvillohej një veprimtari prodhuese e materialeve ndërtimore.

Objekti i ndërtimit është tipologji me katin përdhës, që do të shfrytëzohet për instalimin e fabrikës së vajit. Ky objekt kufizohet nga koordinatat e sistemit gausskruger, të marra nga geoportal.asig.gov.al.

	X	Y
1	4411610.826	4547436.519
2	4411633.316	4547419.598
3	4411622.513	4547405.580
4	4411599.476	4547423.627

Teritori i administruar nga Njësia Administrative Papër, shtrihet në zonën qendrore të Shqipërisë së mesme, në të dy krahët e lumit Shkumbin, në perëndim të qytetit të Elbasanit, në km 14 të superstradës Elbasan–Rrogzhinë dhe 6 km larg nga qyteti i Cërrikut. Ky teritor ka një sipërfaqe totale prej rreth 80 km² dhe, ka një reliev fushor–kodrinor me kodra të buta që arrijnë në lartësi 100-350 m mbi nivelin e detit. Sipërfaqja e tokës të punueshme është afro 2400 ha me një lartësi mbi nivelin e detit 80 m. Në këtë teritor gjenden burime natyrore të mjaftueshme si pyje 3696 ha, kullotë 180 ha etj.

Fusha e Vidhasit, buzë lumit Shkumbin ka pellgun më të madh ujëmbajtës në Shqipëri, Basenin e Shkumbinit.

Popullsia.

Në këtë njësi administrative jetojnë rreth 9000 banorë, me dendësi popullore 113 banorë/km². Shumica e familjeve kanë në zotërim një sipërfaqe të caktuar toke, dhe janë vetëpunësuar në fermat e tyre.

Klima.

Ka një klimë mesdhetare, ku sasia e reshjeve vjetore varion nga 1200-1800 mm shi, kryesisht në vjeshtë dhe në dimër. Temperatura mesatare është 17–20 gradë celcius, e ulta deri në –10 gradë celcius dhe më e larta deri në +40 gradë celcius.

Pejsazhi dhe Topografia.

Pejsazhi dhe ndërtimi topografik i rajonit ku zhvillohet kjo veprimtari është ai i një zone të banuar rurale, në të cilën mbizotërojnë banesat publike kryesisht me një deri dy kate të rrethuara me oborre të gjelbëruara.

Por, vitet e fundit vërehet se kanë filluar të zhvillohen edhe objekte të tregtimit ushqimor, industrial, servisë makinash, etj. kryesisht në të dy anën e rrugës automobilistike kombëtare Elbasan – Durrës.

Trashëgimia arkitektonike dhe historike.

Ushtrimi i aktivitetit që ne vlerësojmë si dhe, të gjitha zhvillimet e tjera të programuara që lidhen me këto aktivitete, nuk prekin zona të mbrojtura me ligj si :

- ✚ rezervat kombëtare natyrore ;
- ✚ parqet kombëtare;
- ✚ zonat me bukuri të rrallë natyrore;
- ✚ zonat ujore të mbrojtura;
- ✚ zonat e mbrojtura;
- ✚ monumente të lashtësise ;
- ✚ zonat me rendësi arkeologjike, turistike, etj.

Në zonën ku zhvillohet ky projekt dhe në afërsi të saj, nuk gjenden shtëpi banimi. Objekti gjendet rreth 155.75 m larg në vijë ajrore me Lumin Shkumbin në jug dhe, 489 m larg në vijë ajrore me Përroin e Paprit në lindje.

VII. NATYRA DHE SASITË E SHKARKIMEVE TË PRITSHME NGA INSTALIMI NË ÇDO VEND/MJEDIS, SI DHE IDENTIFIKIMI I EFEKTEVE TË RËNDËSISHME TË SHKARKIMEVE NË MJEDIS.

Eksperienca disa vjeçare e veprimtarisë së punishtes së vajit, ka treguar se kemi shkarkime të përkohëshme në ajër, gjenerim të zhurmave si dhe, menaxhimit të mbetjeve të ngurta teknologjike përfshirë këtu edhe të mbetjeve urbane.

7.1. Natyra dhe sasitë e shkarkimeve të pritëshme, në mjedis.

a. Shkarkime në ajër.

Në ajër identifikohen shkarkime të gazeve dhe pluhurit, nga oxhaku i kaldajës. Si rezultat i djegies së bërsive të ullirit, që shërben si lëndë djegëse për këtë kaldajë, në oxhakun e saj identifikohen shkarkimetë gazeve të tillë si monoksid karboni (CO), dioksid karboni (CO₂), dioksid squfuri (SO₂), okside të azotit (NO_x) etj.

Shkarkime të gazeve të tillë do të ketë edhe gjatë punës/qarkullimit të automjeteve të transportit, që lëvizin në teritorin e këtij subjekti.

Vlerësohet se këto shkarkime gazesh dhe pluhuri, janë të pranishme vetëm gjatë kohës që punon kaldaja, për disa orë në ditë.

b. Gjenerimi i zhurmave.

Zhurmat dhe vibrimet do të jenë të pranishme në zonën ku është instaluar linja teknologjike e prodhimit të vajit të ullirit. Po kështu, zhurmat do të jenë të pranishme edhe gjatë lëvizjes dhe ngarkim/shkarkimit të automjeteve të transportit.

c. Menaxhimi i mbetjeve të ngurta teknologjike dhe mbetjeve urbane.

Në një pjesë të sipërfaqes së truallit në anën lindore të objektit, vendosen/magazinohen bërsitë e dala gjatë përgatitjes së vajit të ullirit. Bërsitë vendosen mbi një dysheme të shruar tërësisht me beton dhe të pajisur me kanale të hapur, ndërtuar po me beton. Këto kanale mbledhin ujërat që kullojnë nga bërsitë. Ato janë të mbuluar me rrjeta teli. Bërsitë e dala nga kjo linjë teknologjike, vlersohen si mbetje të ngurta teknologjike të cilat vendosen përkohësisht në këtë vendepozitim.

Nga zhvillimi i kësaj veprimtarije krijohen edhe mbetje të ngurta urbane, në përbërje të të cilave janë ambalazhet e ndryshme prej letre/kartoni, plastike etj.

d. Ndikimet negative në karakteristikat fizike të zonës ku zhvillohet projekti.

Nuk vlerësohen ndikime negative në karakteristikat fizike të zonës ku zhvillohet kjo veprimtari. Në këtë zonë, ndërhyrjet fizike për ndërtime godinash, rrjetesh inxhinjrike, rrugësh etj. janë të përfunduara. Në periudha të përcaktuara, kryhen punime për mirëmbajtjen e këtyre ndërtimeve inxhinjrike, sigurisht mbështetur në lejet ndërtimore të miratuara nga pushteti vendor.

e. Ndikimet negative në habitatet dhe biodiversitetin e zonës ku zhvillohet projekti.

Nga zhvillimi i këtij aktiviteti nuk dëmtohet flora dhe fauna e rrezikuar e cila është përcaktuar në V.K.M-në Nr. 804.dt. 04.12.2003

Zona që shfrytëzohet nuk përfaqëson zonë me rëndësi të veçantë dhe për këtë arsye nuk është parashikuar sipas Strategjisë për "Ruajtjen e Biodiversitetit dhe Planit të Veprimit si Zonë e Mundshme" për t'u shpallur "Peizazh i mbrojtur".

f. Ndikime sociale nga zhvillimi i projektit të tilla si ndryshimi i përdorimit të tokës dhe burimeve të tjera natyrore si dhe, shqetësime që mund të lindin nga ndikimet në mjedis për shkak të shkarkimeve të ndryshme, zhurmave, rënies së zjarreve etj.

Zhvillimi i këtij aktiviteti nuk ka kërkuar dhe nuk do të kërkojë përdorimin e tokës shtesë veç asaj të miratuar për shfrytëzim.

Probabiliteti i ndodhjes për secilin nga rastet e mësipërme do të varet shumë nga masat mbrojtëse që janë parashikuar të zbatohen.

Zhvillimi i aktivitetit të punishtes së vajit nuk shoqërohet me aksidente mjedisore të cilat mund të sjellin pasoja të dëmshme në treguesit cilësor të mjedisit të vendit ku ponohet dhe në afërsi të tij si:

- ndotje të ujërave nga lëndë të rrezikshme,
- emetime në ajër të gazeve helmuese
- kontaminim të tokës.

7.2. Karakteristikat e ndikimeve negative dhe efektet e rëndësishme të tyre në mjedis.

a. Vlerësimi i ndikimeve.

Proçesi i vlerësimit të ndikimeve negative në mjediset e vendeve të punës dhe në zonën rreth tyre, është i lidhur me kryerjen e një sërë njohjesh dhe vlerësimesh të tilla si:

- Njohja e vlerave natyrore dhe mjedisore të zonës.
- Njohja me infrastrukturën inxhinjrike egzistuese dhe me nevojën për plotësim të saj me infrastrukturë të re në plotësim të kërkesave që parashtron projekti që zbatohet.
- Njohja me lëndët e para dhe ato ndihmëse si dhe me energjitë e nevojshme që përdoren për zbatimin e projektit.

Mbështetur mbi këto të dhëna bazë si dhe, në treguesit mjedisor të subjektit të dalë gjatë punës disa vjeçare të tij, ekspertë të fushave të ndryshme bënë përpjekje për të përcaktuar vlerësimet të identifikuar. Vlerësimi i kryer ka të bëjë me efektet e tyre të drejtpërdrejta apo të tërthorta në treguesit cilësor të mjedisit, në zonën ku zhvillohet projekti dhe është një nga fazat më të rëndësishme për zbatuesit e projektit sepse:

- Tregon llojin, elementët dhe kohëzgjatjen e çdo lloji ndikimi të identifikuar.
- Përafrohet ato me objektivet me tërësinë e bashkëveprimeve të tyre me parametrat mjedisor të zonës ku zhvillohet projekti.

Kriteret e përdorur për vlerësimin e ndikimeve variojnë dhe përcaktohen nga faktorë të përcaktuar dhe rezultatet e arritura drejtohen kryesisht ndaj përmirësimeve më të mundshme të vlerave të mjedisit të ndikuar.

b. Shtrirja fizike e ndikimeve negative.

Ky parametër vlerëson sipërfaqen apo dimensionet hapësinore të shtrirjes së një ndikimi të përcaktuar e vlerësuar në raport me burimin që gjeneron këtë ndikim.

c. Kohëzgjatja e ndikimeve negative.

Ky parametër vlerëson periudhën kohore se sa mund të zgjasë një ndikim i caktuar në dimensionin kohor dhe kështu mund të kemi ndikim të përhershëm/mbetës apo ndikim të përkohshëm.

Në rastin tonë, kemi të bëjmë me ndikime të përkohëshme negative të shkarkimeve në mjedis si psh shkarkim të produkteve të djegies së GLN dhe bërsive të ullirit, monoksid karboni (CO), gaz karbonik (CO₂), gaz sulfuror (SO₂), okside të azotit (NO_x) dhe pluhur.

d. Kthyeshmëria

Ky parametër vlerëson të gjitha mundësitë e kthimit të mjedisit të ndikuar, në gjendjen e tij të mëparshme apo/ose aftësitë për rehabilitimin dhe rigjenerimin e plotë të mjedisit të ndikuar.

e. Rëndësia.

Ky parametër realizon një vlerësim total të të gjithë përmasave të mësipërme dhe njëkohësisht thekson e rekomandon drejtimet më të rëndësishme që duhet ndjekur dhe zbatuar nga drejtuesit e subjektit, për të administruar saktësisht çdo lloj ndikimit të identifikuar.

f. Llojet e ndikimeve të identifikuar (direkte dhe jodirekte).

Ndikimet e identifikuar nga zhvillimi i aktivitetit të lysterjeve të automobilave, janë ndikime të drejtpërdrejta në mjedis.

VIII. TEKNOLOGJIA DHE TEKNIKA TË TJERA TË PROPOZUARA PËR PARANDALIMIN E SHKARKIMEVE OSE, KUR KJO NUK ËSHTË E MUNDUR, PËR PAKËSIMIN E SHKARKIMEVE NGA INSTALIMI, VEÇANËRISHT DUKE ZBATUAR TEKNIKAT MË TË MIRA TË DISPONUESHME.

Duke vlerësuar në tërësi, të dhënave teknike të pajisjeve dhe sistemeve të instaluar në këtë linjë teknologjike, gjykojmë se ato duhet të realizojnë qëllimin për të cilën janë vendosur dhe funksionojnë në këtë proces teknologjik. Vënia plotësisht në punë e tyre për një periudhë relativisht të gjatë kohe, si dhe kryerja e monitorimeve respektive minimalisht çdo gjashtë muaj, do të reflektojnë rezultate, analiza e të cilave do të dëshmojë për:

- i. Përputhshmërinë e plotë apo të pjesëshme të punës së tyre me linjën teknologjike si dhe kërkesat e standartit për shkarkimet në mjedis;
- ii. Nevojën për ndryshime të parametrave teknologjik apo për ndryshime konstruktive.

Vlerësimi i përgjithshëm i zhvillimeve në këtë veprimtari dëshmon se të gjitha llojet e shkarkimeve janë të përkohshme. Treguesit cilësor të lëndëve që shkarkohen si dhe sasitë respektive të secilës prej tyre nuk kanë influenca mbetëse në cilësinë e mjedisit dhe nuk mund të çojnë më tej në përkeqësim të treguesve cilësor aktualë të mjedisit.

IX. ALTERNATIVËN NË LIDHJE ME ZGJEDHJEN E VENDIT TË INSTALIMIT DHE TEKNOLOGJINË E PËRDORUR.

Disa prej përparësive të zgjedhjes së këtij trualli po i pasqyrojmë në vijim:

- Gjendet në një zonë me infrastrukturë inxhinjerie të plotësuar.
- Është e lidhur organikisht me rrjetin rrugor kombëtar.
- Gjenden lehtësisht persona të arsimuar dhe kualifikuar për të kryer proceset e punës, të programuar nga kjo veprimtari.

Pajisjet e instaluar si dhe parametrat teknologjikë me të cilët punojnë këto pajisje, besojmë se janë bashkëkohore, nisur nga fakti që ato vijnë nga vende të BE-së.

X. MASAT PËR PARANDALIMIN DHE RIKUPERIMIN E MBETJEVE (NËSE ËSHTË E NEVOJSHME).

Drejtuesit teknik dhelgjor të subjektit i kanë kushtuar vëmendje maksimale eliminimit të të gjitha llojeve të mbetjeve të krijuara nga kjo veprimtari. Në vijim po përshkruajmë mënyrat apo procedurat që zbatohen në trajtimin e mbetjeve të krijuara.

- a. Mbetje e teknologjike të ngurta, që dalin gjatë proceseve të prerjes, kontrollit teknik etj.

Në një pjesë të sipërfaqes së truallit në anën lindore të objektit, vendosen/magazinohen bërsitë e dala gjatë pregatitjes së vajit të ullirit. Bërsitë vendosen mbi një dysHEME të shruar tërësisht me beton dhe të pajisur me kanale të hapur, ndërtuar po me beton. Këto kanale mbledhin ujrata që kullojnë nga bërsitë. Ato janë të mbuluar me rrjeta teli. Bërsitë e dala nga kjo linjë teknologjike, vlersohen si mbetje të ngurta teknologjike të cilat vendosen përkohësisht në këtë vendepozitim.

Një pjesë e bërsive përdoret si pleh organik nga fermerët e zonës dhe pjesa tjetër e sasisë së bërsive përdoret si lëndë djegëse në kaldajë.

- b. Mbetje urbane të cilat përbëhen nga ambalazhe të letrës, kartonit, plastikës, qelqit, drurit, mbetje ushqimore nga veprimtaria njerzore etj.

Të vetmet lëndë të ngurta që gjenerohen janë ambalazhe plastike, kartoni, letre si dhe mbetje urbane. Mbetjet urbane hidhen çdo ditë në kazanët e mbetjeve urbane të qëndrës sa banuar dhe largohen prej aty, për në sheshin e depozitimit të mbetjeve urbane, nga një subjekti përkatës i caktuar.

XI. MASAT PËR PËRDORIMIN EFIÇENT TË ENERGJISË.

Të gjitha makineritë, pajisjet e instaluara në këtë subjekt janë blerë në vende të Bashkimit Europian, kryesisht në Itali. Janë pajisje bashkëkohore me sisteme të komandimit individual të punës së tyre, sepse i tillë është edhe operacioni i punës së tyre. Kështu çdo njëra prej tyre punon sa kohë është e nevojshme dhe gjatë gjithë kohës tjetër qëndron pa punuar pa cënuar punën e pajisjeve dhe makinerive të tjera. Kjo mënyrë shfrytëzimi bën të mundur kontrollin rigoroz të punës së tyre dhe për rrjedhojë edhe një konsum energjie të kontrolluar në nivelet më të pranushme. Të gjitha këto dëshmojnë për një punë normale të elektromotorrëve që vënë në lëvizje këto pajisje dhe për shfrytëzim efiçent të energjisë elektrike.

Sistemi i ndriçimit të ambienteve të punës është i plotësuar me pajisje ndriçimi ekonomike, duke krijuar edhe këtu kushte për një shfrytëzim efiçent të energjisë elektrike.

XII. MASA TË TJERA TË PLANIFIKUARA NË PËRPUTHJE ME PARIMET E PËRGJITHSHME QË RREGULLOJNË DETYRIMET THEMELORE TË OPERATORIT, DMTH:

- a. Janë marrë masat e nevojshme për të parandaluar aksidentet dhe për të kufizuar pasojat e tyre.

Subjekti ka një periudhë të konsiderueshme kohe që ushtron këtë veprimtari, në shfrytëzimin e linjave teknologjike përkatëse. Kështu duhet të pranojmë që personeli punojës ka fituar eksperiencën e mjaftueshme në realizimin e prodhimeve të përcaktuara si dhe në shfrytëzimin e makinerive dhe pajisjeve teknologjike. Janë hartuar rregullat për shfrytëzimin e këtyre makinerive dhe pajisjeve teknologjike si dhe ato të mbrojtjes në punë.

Ne vlerësojmë se është e nevojshme plotësimi i këtyre rregulloreve me ato të mbrojtjes nga zjarri si dhe të manovrimeve që duhet të kryhen në rastet e ndodhjes së aksidenteve të ndryshme, teknike e teknologjike.

Krahas tyre duhet të vijojë trajnimi i punonjësve të këtij subjekti për njohjen e plotë të të gjitha rregulloreve të hartuara.

- b. Janë ndërmarrë masat e nevojshme, me ndërprerjet definitive të aktiviteteve, për të shmangur ndonjë rrezik të ndotjes dhe kthimin e vendit të operimit në gjendje të kënaqshme.

Është kryer një investim i rëndësishëm në disa drejtime si, në infrastrukturën inxhinjrike (ndërtesë, rrjete inxhinjrike etj) instalimin e linjave teknologjike dhe në trajnimin e personelit punonjës.

Të gjitha këto me idenë e një zhvillimi të qëndrueshëm, si nga ana financiare ashtu edhe në prespektivën kohore të zhvillimit të tij. Drejtuesit e subjektit nuk mendojnë akoma për të vlerësuar ndërprerjen e zhvillimit të këtij aktiviteti dhe për këtë arsye nuk kanë hartuar programet që do të zbatohen për mbylljen e kësaj veprimtarie.

Në përgjigje të kërkesave të këtij kapitulli, në vijim po pasqyrojmë disa prej drejtimeve më të mira të mundshme, që duhen vlerësuar, analizuar dhe zbërthyer në një plan të detajuar nga drejtuesit e subjektit. Ato duhet të vlerësojnë gjithashtu edhe përcaktimet që do të përshkruhen në lejen e mjedisit, të cilat kanë lidhje me këtë kapitull.

Egziston një përvojë pozitive në ndërprerjet e përkohëshme të aktivitetit prodhues në këtë linjë teknologjike. Këto ndërprerje janë të zakonshme, nisur nga organizimi i punës vetëm me një turn dhe me ditë pushimi javor dhe të të gjithë festive zyrtare.

Mbyllja përfundimtare ka kërkesa më rigorozë të cilat kërkojnë gjithashtu procedura të përcaktuara saktësisht, për çdo stad zhvillimi të proceseve që duhen kryer për mbylljen e aktivitetit. Kështuqë, kërkohen studime të plota nga grupe inxhinjerësh apo ekspertësh të fushave të ndryshme, të kryera në përputhje me kërkesat e legjislacionit financiar, mjedisor, të administrimit të teritorit, të efekteve sociale etj. Krahas kryerjes së këtyre studimeve, duhet të përgatitet dokumentacioni përkatës për marrjen e lejeve të nevojshme, si psh vendi ku do të hidhen mbeturinat që do të krijohen, metalike, plaste, vajrash, inertesh etj. Çdo të bëhet me truallin pas lirit të tij, do të vijojë të qëndrojë si një truall për përdorim industrial apo do përshtatet për veprimtari të tjera!?

Duke vlerësuar kërkesat e kësaj rubrike, ne mund të pohojmë se ndërpreja e kësaj veprimtarie nuk sjell pasoja në ndryshime në treguesit mjedisor të zonës ku ai zhvillohet.

Nëse mbyllet kjo veprimtari atëherë do të hiqen të gjitha pajisjet e instaluar. Godina do të qëndrojë në gjendjen e tanishme apo mund të përshtatet rishtas për zhvillimin e ndonjë aktiviteti tjetër.

XIII. MONITORIMI I PLANIFIKUAR I SHKARKIMEVE NGA INSTALIMI.

Monitorimet duhet të kryhen nga laboratorë të akredituar për vlerësimin e shkarkimeve në mjedis, në përputhje me kërkesat e lëgjislationit respektiv, për shkarkimet në ajër dhe nivelin e zhurmave.

Parametri	Frekuenca e monitorimit	Aksesi në vendodhjet e matjeve
Niveli i zhurmave	Çdo 6 muaj	Salla e makinerive
		Magazina e produktit
Shkarkimet në ajër	Çdo 6 muaj	Kaldaja

- FUND-

Erma Baj
Aljo

11/11/2020

LOERMA SHPK

Laborator i Akredituar
Gjithmone prane jush!